ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Κώστας Παπαδάκης

1) ΓΙΑΤΙ ΟΧΙ ΑΝΑΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΜΕΤΑΚΛΗΤΟΥ

Η δίκη της Χρυσής Αυγής τελειώνει και αφήνει μία πολύ σημαντική εκκρεμότητα, που το ποινικό δικαστήριο δεν ήταν αρμόδιο να επιλύσει. Την αποζημίωση των θυμάτων των εγκληματικών ενεργειών της Χρυσής Αυγής που δικάστηκαν μόλις και των οικογενειών τους.

Η αποκατάσταση της ψυχικής οδύνης των οικογενειών και της ηθικής βλάβης των θυμάτων, καθώς επίσης και η κάλυψη των δικαστικών εξόδων στα οποία έχουν υποβληθεί ή και καλούνται να υποβληθούν είναι επιτακτικά αναγκαία. Δεν πρόκειται απλά για ιδιωτική διαφορά, αλλά για δημόσια υποχρέωση που έχει το κράτος για να αναλάβει έμπρακτα τις ευθύνες του απέναντι σε εκείνους, που δεν μπόρεσε να προστατεύσει από την εγκληματική

δράση της Χρυσής Αυγής τα χρόνια που αυτή εκδηλώθηκε.
Είναι γεγονός ότι δεν είναι αμετάκλητη η απόφαση που εκδόθηκε. Ο δρόμος χρονικά είναι ακόμα μακρύς. Θα χρειαστεί τουλάχιστον χρειαστεί άλλα πέντε χρόνια από σήμερα για να τελειώσει.

Τι θα αλλάξει όμως όσον αφορά την ύπαρξη της ζημίας των θυμάτων ; Η περαιτέρω δικαστική διερεύνηση και αν ακόμα διαφοροποιήσει την ποινική απόφαση όσον αφορά την ταυτότητα των δραστών και τις συνθήκες τέλεσης της πράξης, δεν θα μεταβάλει αυτή καθ' αυτή την πράξη. Καμία μελλοντική απόφαση δεν θα αμφισβητήσει ότι ο Φύσσας και ο Λουκμάν δολοφονήθηκαν, ότι ο Αμπουζίντ Εμπάρακ δέχθηκε απόπειρα ανθρωποκτονίας κ.λ.π., και απέναντι και στα δύο ενδεχόμενα η κρατική ευθύνη για την αποζημίωση παραμένει

α) είτε εάν όταν θα γίνει αμετάκλητη η απόφαση κριθούν τα ίδια πρόσωπα ως ένοχοι για τις πράξεις αυτές, οπότε καμία μεταβολή δεν επέρχεται,

β) είτε εάν (υποθετικός λόγος β΄ είδος που δηλώνει κατά τον γράφοντα το μη πραγματικό) οι δράστες που καταδικάστηκαν με την πρόσφατη απόφαση αθωωθούν, γιατί τότε είναι προφανές ότι θα έχουμε τα ίδια αδικήματα ως τελεσθέντα από άγνωστους δράστες, οπότε και πάλι ενεργοποιείται η κρατική υποχρέωση για παροχή αποζημιώσεων στα θύματά τους.

Πόσο «προσήκουσα» όμως είναι μία αποζημίωση, η οποία θα καταβληθεί μετά πάροδο π.χ. 15 ετών από την τέλεση των πράξεων ; Η θεραπεία χρειάζεται την ώρα που η πληγή είναι ανοιχτή και όχι όταν την έχει κλείσει ή την έχει μετριάσει ο χρόνος.

2) Η ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

Τα θύματα της Χρυσής Αυγής που παρέστησαν ως πολιτικώς ενάγοντες (κατά την νεότερη διατύπωση του νέου Κ.Ποιν.Δ. «προς υποστήριξη της κατηγορίας») διεξήγαγαν εδώ και εφτά χρόνια (η έναρξη τοποθετείται στο 2013 όταν ξεκίνησε η ποινική δίωξη για εγκληματική οργάνωση και μόνο στην έναρξη της δίκης) έναν καθημερινό, πολυεπίπεδο, εξαντλητικό δικαστικό αγώνα, ο οποίος απέφερε τη δικαίωση όχι μόνο στους ίδιους, αλλά σε ολόκληρη την δημοκρατική κοινωνία μέσα και έξω από την Ελλάδα.

Και είναι κοινό μυστικό, ότι οι δικηγόροι που ασχολήθηκαν με την οργάνωση αυτού του δικαστικού αγώνα δεν πληρώθηκαν ή το πολύ – πολύ να πήραν ένα ποσό ίσα για τα παράβολα και μέρος των εξόδων τους. Αν θα μιλούσαμε για πληρωμή δικηγορικών αμοιβών με τα

ισχύοντα πλαίσια χρονοχρέωσης που προβλέπουν οι ισχύουσες υπουργικές αποφάσεις (80 ευρώ ανά ώρα απασχόλησης) και πολλαπλασιάζαμε το ποσό αυτό έστω και με τις ώρες που αντιστοιχούν στις μισές από τις 465 συνεδριάσεις και με υπολογισμό μέσου όρου διάρκειας πέντε ωρών η κάθε μία, συν τον χρόνο μετάβασης και επιστροφής στα δικαστήρια, ιδίως στον Κορυδαλλό, συν ισόχρονη τουλάχιστον απασχόληση στο γραφείο για προετοιμασία της υπόθεσης, μελέτη της δικογραφίας, σύνταξη εγγράφων, ισχυρισμών, υπομνημάτων, αιτημάτων κ.λ.π., είναι βέβαιο ότι θα καταλήγαμε σε εξαψήφιους αριθμούς ελάχιστης απαιτούμενης αμοιβής για κάθε παραστάντα δικηγόρο όλα αυτά τα χρόνια. Σε αυτά πρέπει να προστεθούν και τα τεράστια και ασταμάτητα έξοδα της υπόθεσης, προκειμένου οι δικηγόροι να ανταποκριθούν με επάρκεια στα καθήκοντά τους, όπως τα έξοδα μετακίνησης, ενημέρωσης, πληροφόρησης, επικοινωνίας, κόστος διαδικτύου για βάσεις νομικών δεδομένων, νομικά βιβλία και περιοδικά, τύπος, επικοινωνίες, φωτοτυπίες, εκτυπώσεις, άλλα αναλώσιμα, πάγια όπως usb και laptop για χρήση στις δικαστικές αίθουσες, δαπάνη συνεχούς πρόσβασης στο διαδίκτυο για αναζήτηση πληροφοριών κ.λ.π..

Και όλα αυτά έχοντας υπ όψη ότι ανάμεσα στον πολλαπλάσιο αριθμό των συνηγόρων υπεράσπισης που παρέστησαν (οι συνήγοροι πολιτικής αγωγής κατά την έναρξη της δίκης ήταν 17 και κατά την φάση των αγορεύσεων έμειναν 10, οι δε συνήγοροι υπεράσπισης κατά την έναρξη της δίκης δηλώθηκαν 130 και ολοκλήρωσαν με αγορεύσεις οι 45) ένα μεγάλο μέρος του βασικού πυρήνα των συνηγόρων υπεράσπισης που ήσαν καθημερινά παρόντες στο δικαστήριο εργάζονταν «ως έμμισθοι συνεργάτες» βουλευτών της Χρυσής Αυγής για όσο χρονικό διάστημα από την έναρξη της δίκης μέχρι το 2019 η Χ.Α. είχε ως κοινοβουλευτικό κόμμα το δικαίωμα να προσλαμβάνει, το δε κοινοβουλευτικό έργο που προσέφεραν ήταν κυρίως, αν όχι αποκλειστικά και μόνο, η υπεράσπιση των κατηγορουμένων εντολέων και συναγωνιστών τους. Αν ληφθεί υπ όψη ότι στους 50 μήνες της περιόδου αυτής (Απρίλιος 2015 – Ιούλιος 2019) καθένας από τους παριστάμενους δικηγόρους κοινοβουλευτικούς συνεργάτες της Χρυσής Αυγής (τουλάχιστον πέντε) με μέσο όρο μηνιαίου μισθού καθαρού 2.000 ευρώ έλαβε ως αντιμισθία το ποσό των 100.000 ευρώ, είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς το μέγεθος της ανισότητας μεταξύ των δύο πλευρών και από οικονομική άποψη.

Και θα είχε ενδιαφέρον η δημοσιοποίηση από τον πρόεδρο της Βουλής των ονομάτων εκείνων τους οποίους η ελληνική Βουλή (στην ουσία ο ελληνικός λαός) πλήρωνε τόσα χρόνια για να παρέχουν κοινοβουλευτικό έργο, ενώ στην πραγματικότητα ασκούσαν καθήκοντα συνηγόρων υπεράσπισης των κατηγορουμένων της Χ.Α.

Είναι προφανές ότι κανένα από τα θύματα της Χ.Α. αλλά ούτε και το αντιφασιστικό κίνημα ολόκληρο, δεν είχε την οικονομική δυνατότητα να καλύψει έστω και υποπολλαπλάσια τις

δαπάνες αυτές και φυσικά οι συνήγοροι της πολιτικής αγωγής εργάστηκαν με γνώμονα την συνείδηση τους απλήρωτοι. Αλλά όσο και αν αισθάνονται ότι αυτό το όφειλαν στην κοινωνία, στο αντιφασιστικό κίνημα και στους εντολείς τους, δεν το όφειλαν σε καμία περίπτωση στους δράστες, ούτε στο ελληνικό δημόσιο, το οποίο οφείλει να εκπληρώσει και ως παροχή διευρυμένης νομικής βοήθειας την υποχρέωση του για την ικανοποίηση των δικηγορικών αμοιβών και εξόδων.

3) Η ΑΣΤΙΚΗ ΔΙΚΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ

Τον επτάχρονο δικαστικό αγώνα θα ακολουθήσει ένας επίσης μακρόχρονος δικαστικός αγώνας στο Εφετείο και αργότερα στον Άρειο Πάγο παρόμοιας έντασης και ανάλογης διάρκειας. Θα περάσουν τουλάχιστον άλλα πέντε χρόνια από σήμερα για να φτάσουμε σε αμετάκλητη απόφαση.

Τα θύματα και οι οικογένειες τους δεν μπόρεσαν να στηρίξουν οικονομικά τον μέχρι τώρα δικαστικό αγώνα και προφανώς αδυνατούν να στηρίξουν οικονομικά οποιονδήποτε νέο. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι **κανένας** από αυτούς δεν έχει προσφύγει στα αστικά δικαστήρια για να ασκήσει **αγωγή αποζημίωσης** κατά των δραστών των εγκληματικών πράξεων, των οποίων υπήρξαν θύματα, και μάλιστα παρά το γεγονός ότι έχουν συμπληρωθεί εφτά χρόνια από την τέλεση των αδικημάτων, χρονικό διάστημα το οποίο υπερβαίνει την πενταετή παραγραφή, όσων από τις σχετικές αξιώσεις απορρέουν από πράξεις που χαρακτηρίζονται πλημμελήματα. Και είναι φυσικό.

Η ποινική δίκη στη χώρα μας δεν επιδικάζει αστικές αποζημιώσεις και αυτό είναι πιστεύω λάθος. Ιδίως όταν μία πολυτελέστατη διαδικασία έχει πλήρη τα αποδεικτικά στοιχεία που απαιτούν τα κριτήρια αποζημίωσης. Η αστική δίκη έχει και αυτή τους χρόνους και τις διαδικασίες της. Άσκηση αγωγής, κατάθεση προτάσεων με «βουνό» αποδεικτικού υλικού, έκδοση απόφασης μετά από έναν χρόνο, πιθανότητα μη οριστικής, που θα αναβάλλει την έκδοση οριστικής απόφασης και θα εξαρτά την τύχη των αστικών αξιώσεων από την αμετάκλητη περάτωση της αστικής δίκης. Στη συνέχεια νέα συζήτηση, έκδοση οριστικής απόφασης, επιδόσεις. Ένδικα μέσα κ.λ.π. Αρκετά χρόνια και αυτή. Ενώ και όταν ακόμα η αστική διαδρομή ολοκληρωθεί ευδόκιμα, η περιουσιακή κατάσταση των δραστών είναι **εντελώς αμφίβολο** εάν είναι σε θέση να εξασφαλίσει την καταβολή των ποσών που θα επιδικασθούν.

Κράτος δικαίου όμως δεν σημαίνει απλώς και μόνο λειτουργία δικαστηρίων και μάλιστα με υψηλό κόστος και τρομερό χρόνο καθυστέρησης, αλλά άμεση, πλήρη και αποτελεσματική

ικανοποίηση του παθόντος. Η πολιτεία οφείλει να λάβει άμεσα μία σοβαρή νομοθετική πρωτοβουλία, προκειμένου να ολοκληρώσει την αποκατάσταση των θυμάτων της Χρυσής Αυγής και να τους απαλλάξει από μία μακρόχρονη, δαπανηρή, αλλά και επισφαλή διαδικασία ενώπιον των αστικών δικαστηρίων, δεδομένη μάλιστα την αμφίβολη φερεγγυότητα και περιουσιακή κατάσταση των δραστών των εγκληματικών ενεργειών, κατά των οποίων αναγκαστικά θα περιορισθούν οι ανάλογες αξιώσεις.

4) Η ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

Η αποζημίωση θυμάτων από εγκληματικές πράξεις βίας από το κράτος δεν είναι κάτι το οποίο τίθεται για πρώτη φορά στην ελληνική και την ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Απορρέει από την υποχρέωση κοινωνικής αλληλεγγύης, η οποία διατυπώνεται και στην Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρα 2, 3, 6) και από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της (άρθρα 1, 2, 3, 6) και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Απορρέει επίσης και από το Ελληνικό Σύνταγμα (άρθρα 5, 14, 21, 23, 25), που καθιερώνει (στις διακηρύξεις τουλάχιστον) τις αρχές του κράτους δικαίου και του κράτους πρόνοιας. Εχουν γραφτεί μελέτες και νομική αρθρογραφία. Ενώ οι δύο ισχύουσες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η 2004/80/ΕΚ και η 2012/29/ΕΕ επιβάλλουν σε κάθε κράτος μέλος την υποχρέωση να θεσπίσει σύστημα για την αποζημίωση οποιουδήποτε θύματος εκ προθέσεως εγκλήματος βίας που έχει τελεστεί στο έδαφος του και μάλιστα έχει κριθεί, ότι η επιβαλλόμενη αποζημίωση πρέπει να είναι εύλογη και προσήκουσα, όχι δηλαδή να έχει μόνο έναν χαρακτήρα αμιγώς συμβολικό ή προδήλως ανεπαρκή σε σχέση με την σοβαρότητα των συνεπειών που έχει για τα θύματα η τελεσθείσα αξιόποινη πράξη, αλλά πρέπει να αντισταθμίζει ειδικότερο σε κατάλληλο βαθμό τα δεινά, τα οποία έχουν υποστεί.

Έχει προηγηθεί η Απόφαση Πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ της 15/3/2001 (ΔΕΥ 2001/220) σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες η οποία μάλιστα αξίζει να προσεχθεί ότι καθιερώνει τον στόχο παροχής υψηλού επιπέδου προστασίας στα θύματα και μεταξύ άλλων επιβάλλει :

– .Απόδοση των δαπανών της ποινικής διαδικασίας (άρθρο 7)
– Αποζημίωση σε εύλογο χρονικό διάστημα (άρθρο 9 παρ. 1)
– Ανόρθωση της ζημιάς και επαρκή αποζημίωση (άρθρο 9 παρ. 2).

Η χώρα μας έχοντας συμμορφωθεί μερικά στην πρώτη από τις παραπάνω οδηγίες έχει θεσπίσει τον ν. 3811/2009, που όμως δεν καλύπτει την συγκεκριμένη περίπτωση. Απαιτεί

αμετάκλητη καταδίκη ή θέση της υπόθεσης στο αρχείο λόγω αδυναμίας εξακρίβωσης της ταυτότητας του δράστη ή αδυναμία ποινικής δίωξης του δράστη, ενώ στις δαπάνες, οι οποίες καλύπτονται δεν υφίστανται ούτε η ψυχική οδύνη, ούτε η χρηματική ικανοποίηση, ούτε τα δικαστικά έξοδα, που είναι οι κυριότερες μορφές της αποζημίωσης που προσιδιάζει στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Με το περιεχόμενο αυτό όμως η ισχύουσα νομοθεσία δεν ανταποκρίνεται ούτε στην υποχρέωση αποζημίωσης σε εύλογο χρονικό διάστημα, ούτε στην υποχρέωση ανόρθωσης της ζημίας και πλήρους αποζημίωσης
.
Ωστόσο, ούτε οι παραπάνω οδηγίες, ούτε το Σύνταγμα επιβάλλουν την ύπαρξη αμετάκλητης ποινικής καταδικαστικής απόφασης για την καταβολή της αποζημίωσης. Ούτε περιορίζουν το είδος των κονδυλίων, το περιεχόμενο και την έκταση της παρεχόμενης αποζημίωσης. Η ίδια η προσωρινή εκτελεστότητα των αστικών αποφάσεων ως θεσμός άλλωστε όχι μόνο δεν απαγορεύεται, παρά το γεγονός ότι η δευτεροβάθμια απόφαση μπορεί να επιφυλάξει αντίθετο αποτέλεσμα, αλλά αντίθετα ρυθμίζεται και μάλιστα σε ορισμένες υποχρεώσεις επιβάλλεται υποχρεωτικά από σχετικές διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρα 910 και επόμενα Κ.Πολ.Δ.).

5) Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΜΕΣΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ

Είναι λοιπόν **άμεσα αναγκαίο** με νομοθετική πρωτοβουλία να αποφασισθεί τώρα από την Βουλή χωρίς την αναμονή του αμετάκλητου, με μόνο περιορισμό την πάροδο ευλόγου χρόνου (πέντε ετών) από την τέλεση των εγκλημάτων η άμεση (και όχι υπό την κρίση διοικητικών επιτροπών και οργάνων) διάθεση συγκεκριμένων ποσών για την χρηματική ικανοποίηση των θυμάτων, για την ψυχική οδύνη των οικογενειών των θυμάτων της Χρυσής Αυγής και για την κάλυψη των δικαστικών εξόδων και δικηγορικών αμοιβών που αντιστοιχούν στον μέχρι τώρα και στους επόμενους ποινικούς δικαστικούς αγώνες ως μία έμπρακτη αναγνώριση των ευθυνών του κρατικού μηχανισμού κατά την περίοδο δράσης της Χρυσής Αυγής, αλλά και της ανάγκης για πραγματική αποζημίωση των θυμάτων και απαλλαγή τους από περαιτέρω δικαστικές ενέργειες στα αστικά δικαστήρια. αντί να τα αναθέτει σε επιτροπές προσθέτοντας επιπλέον καθυστερήσεις, γραφειοκρατικές διαδικασίες και ουσιαστικά απεμπολώντας την δυνατότητα νομοθετικής εξουσίας σε κατώτερα υπαλληλικά κλιμάκια.

Εκτός από αναγκαίο, στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι **και οικονομικά εφικτό**. Χωρίς ιδιαίτερη επιβάρυνση του προϋπολογισμού, με χρήση ενός μέρους του δεσμευμένου ποσού των 8.000.000 ευρώ, της ανασταλείσας χρηματοδότησης της Χρυσής Αυγής από το 2013

έως το 2019, είναι δυνατό να ικανοποιηθεί η ανάγκη αυτή.

Θα ήταν άκομψη από μέρους μου και υποκατάσταση αρμοδίων επιστημονικών επιτροπών η υπόδειξη συγκεκριμένης διατύπωσης νόμου. Ήδη αισθάνομαι άβολα που αν και παράγοντας της δίκης παίρνω την πρωτοβουλία να θέσω το ζήτημα. Κάποιος όμως θα έπρεπε κάποτε να το κάνει, απαλλάσσοντας τα θύματα από την ανάγκη αυτή. Και μέχρι αυτές τις μέρες δεν βρέθηκε.

Επίσης είναι εκτός των προθέσεών μου η ψήφιση μίας «φωτογραφικής» τροπολογίας, καθώς είναι βέβαιο ότι η ρυθμιστέα ύλη της προτεινόμενης θέσπισης περιλαμβάνει πολλά άλλα θύματα εγκληματικών ενεργειών που δεν έχουν αποζημιωθεί σε εύλογοι χρόνο.

Οι πρόσφατες διακηρύξεις και δηλώσεις των εκπροσώπων των κοινοβουλευτικών κομμάτων για την ανάγκη καταδίκης του ναζισμού και της ναζιστικής βίας ήρθε η ώρα να λάβουν σάρκα και οστά και να εκφραστούν έμπρακτα με την άμεση θέσπιση νομοθετήματος, το οποίο θα αποδίδει αποζημίωση στα θύματα και στις οικογένειες τους, αποτρέποντας την ανάγκη νέων δικαστικών αγώνων και ταυτόχρονα θα επισφραγίσει την πρόνοια του κράτους απέναντι στα θύματα.

Η άμεση νομοθέτηση της παροχής ευθείας, επαρκούς και πλήρους αποζημίωσης στα θύματα και η άμεση καταβολή της είναι πλέον νομικά και κοινωνικά ώριμη και απόλυτα επιτακτική για την ανάγκη που υπηρετεί.

Αθήνα, **29/10/2020**